

УДК 364.65

РОБОТА З ПОДОЛАННЯ ТРАВМИ ТА СТРЕСОВИХ СТАНІВ У ДІТЕЙ ВНАСЛІДОК ВІЙНИ

(з досвіду роботи БФ «Карітас» м. Івано-Франківськ)

Ворощук Оксана,

кандидат педагогічних наук, доцент,
Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника,

Козакевич Наталія,

заступник директора БФ «Карітас»,
м. Івано-Франківськ

У статті розглянуто питання подолання психологічної травми та стресового стану у дітей шляхом заходів, спрямованих на повернення психологічних механізмів, що сприяють постійному внутрішньому зростанню, розвитку, і, в цілому відновленню особистості дитини. Зокрема, показано роботу фахівчинь «Дружнього простору для дитини» БФ «Карітас» м. Івано-Франківськ, зокрема «Великодні майстерки» та серійне малювання.

Ключові слова: діти, серійне малювання, психологічна допомога, «Дружній простір для дитини», БФ «Карітас».

The article considers the issue of overcoming psychological trauma and stress in children through measures aimed at restoring (creating) psychological mechanisms that promote constant internal growth, development, and overall recovery of the child's personality. In particular, the article shows the work of the specialist "Friendly space a child" CF Caritas Ivano-Frankivsk, in particular, "Easter craftsmen" and serial drawing.

Keywords: children, serial drawing, psychological assistance, "Friendly space for a child", CF «Caritas».

Українське суспільство нині переживає черговий кризовий період, пов'язаний з багатьма чинниками. Найбільш руйнуючою обставиною сьогодення є війна, що розділила не тільки політиків та громадянське суспільство, а й сім'ї та особистості. Особливо чутливою, соціально незахищеною верствою населення серед вимушенопереселених є діти. Вони достатньо гостро сприймають події, які змінюють константність, надійність, безпечність оточуючого середовища. З одного боку, діти відчувають реальні тривогу, страх та розпач, які індукуються близьким оточенням, з іншого, механізми вирішення цих сильних переживань далеко не завжди ефективно спрацьовують. Навіть, якщо дитина не є безпосереднім учасником воєнного конфлікту, вона переживає значний стрес, бо її найближче оточення занепокоєне, оскільки відбуваються якісь незворотні події, які їй важко сприймати і усвідомлювати. Вирізняються три основні напрями роботи фахівців з дітьми, які знаходились у ситуації гострого стресу: робота з

середовищем, в якому перебувають діти, робота з близьким оточенням дитини, робота з самою дитиною. Саме роботою з дитиною і займаються фахівці соціальних служб, громадських організацій і благодійних фондів.

До питання психологічної допомоги як дорослим, так і дітям постраждалим внаслідок воєнних дій звертаються Вовчик-Блакитна О. О., Гурлева Т. С., Демидюк Н. П., Омельченко Я. М., Шльонська О. О., Царенко Л. Г. та ін.

Метою нашої розвідки є розглянути шляхи подолання психологічної травми та стресових станів у дітей внаслідок військової агресії у БФ «Карітас» м. Івано-Франківськ.

Фахівчині «Дружнього простору для дитини» БФ «Карітас» м. Івано-Франківськ [4] розробили комплекс заходів (які включають культурологічні механізми), спрямованих на повернення (створення) психологічних механізмів, що сприяють постійному внутрішньому зростанню, розвитку, і, в цілому відновленню особистості дитини. До заняття долучилися діти, які разом з батьками приїхали до Івано-Франківська в пошуках безпечного прихистку. Їхні домівки лишилися в Маріуполі, Харкові, Чернігові, Донецькій області та інших регіонах України, де наразі відбуваються активні бойові дії.

Так, у передвеликодний тиждень психологині й аніматорки провели Великодній марафон тривалістю у 4 дні. Діти відвідали «Великодні майстерки». З дітьми готували великодні крашанки, писанкові листівки, магнітики у техніці «декупаж», крашанки у техніці квілінг, виготовлення великодних вінків та ін. Спільними зусиллями діти готували великодні атрибути. У ході роботи фахівчині і волонтери знайомили дітей з традиціями регіону, супроводжували майстерки рухливими іграми, розвагами, співами, таночками, жвавим спілкуванням у колі однодумців, а також знайомилися та частувалися солодощами. Дружній простір до дитини працював на повну потужність, щоб подарувати дітям святковий настрій та позитивні емоції.

На подвір'ї Церкви Успіння Пресвятої Богородиці біля Карітасу Івано-Франківськ відбулися великодні заботи для дітей. Фахівчині «Дружнього простору до дитини» підготували Великодню програму та запросили на свято родини із дітками, що на даний момент знайшли в Івано-Франківську безпечний прихисток. Під час заходу разом вивчали та виконували великодні гаївки – пісні, що співають тільки у час великодніх свят. Малеча з батьками із радістю долучилися до тисячолітніх традицій українського народу і спільно брали участь у розвагах. Діти із задоволенням співали гаївки, виконували таночки, повторювали рухи, грали в ігри та знайомилися. Гаївкою «Вийди, вийди сонечко» – закликали тепле сонце; «Посаджу я грушечку» – кликали скорішу квітучу весну. А також грали у великодні ігри з кошиком та водили «кривий» таночок. Разом співали та танцювали, знаходили нових друзів, знайомилися з традиціями та звичаями до Великодня через спільну творчість.

Найбільш ефективним та універсальним (як діагностичним, так і корекційним) прийомом психологічної допомоги є малювання. У рамках роботи «Дружнього простору для дитини» БФ «Карітас» м. Івано-Франківськ

(відвідало близько 200 дітей) організовано заняття з серійного малювання для дітей віком від 5 до 10–12 років. Серійне малювання є дуже ефективний метод психотерапії травми, причому не тільки дитячої, але й дорослої. Цей метод передбачає щотижневе проведення занять малюванням в присутності психолога. При обговоренні малюнків К. Юнг підкреслював важливе значення серійного» за часом розгляду малюнків [2].

Серійне малювання – це метод групової роботи з дітьми, який допомагає дитині подолати наслідки стресу, покращити процес адаптації до нового місця проживання, є профілактикою проявів посттравматичного синдрому. Даний метод пропрацьовують у парі дитина-психолог. Дитина малює «картинку», психолог знаходиться поряд: спостерігає, підтримує абсолютною тишею та мовчанням [3]. Малюючи, дитина знаходить вирішення проблеми на папері, що дає можливість подолати внутрішні конфлікти. В процесі роботи у дітей мали місце болючі спогади, переживання.

Засновниця Patronus/майстерня-школа ілюстрації Anna Aven вчила підлітків створювати свого особливого героя. Під час занять діти створювати власного неповторного героя в коміксовому стилі, вчитись працювати з анатомічною побудовою та пропорціями персонажа, вчитись розпізнавати мову тіла та емоції героя. У ході заняття було чути лише легкий шум олівців, які торкаються паперу... З уяви виринають образи. В уяві Анастасії з Києва виникла постать «доброї і хитрої лисиці з суперсилою гравітації і телепатії», який вона втілила на аркуші паперу. Також підбрала риси характеру за допомогою мови тіла, створила певні предмети одягу. Під лагідним і вмилім керівництвом Анни дівчаткам вдалося створити власних героїв, які уособлюють добро, войовничість, хитрість, чарівність та інші риси людського характеру [4].

Психологині і аніматорки «Дружнього простору для дитини» розширюють свою діяльність задля адаптації дітей до нових умов. Організують простори творчості, співу та танців, майстер-класів, рухливих ігор, креативу, малювання, а також занять з психологами. Все це задля того, щоб допомогти дітям сприйняти нову реальність, сформувані навколо них безпечний простір, знайти нових друзів та діляться своїми ідеями.

Отож організація роботи «Дружнього простору для дитини» БФ «Карітас» м. Івано-Франківськ задовольняє духовні потреби самої особистості, збагачує її життя, приносить їй особливу радість, максимально активізує природні можливості та духовний потенціал, закладений у кожній людині від народження, а регулярні заняття малюванням в присутності психолога, сприяють активації потенціалу дитини, внутрішні конфлікти знаходять вихід та вирішення.

Визначена проблематика не вичерпується проведеним нами дослідженням. Потребують подальших розвідок питання все нових форм і методів роботи з вимушенопереселеними дітьми, що має сприяти покращенню стану кожної дитини, розвивати творчість, ініціативу, винахідливість, впевненість і самостійність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Психосоціальна допомога внутрішньо переміщеним дітям, їхнім батькам та сім'ям з дітьми зі Сходу України : посіб. для практиків соціальної сфери / Мельник Л. А. та ін. ; за ред. Волинець Л. С. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Калита», 2015. 72 с.
2. Юнг К. Г. Феноменологія духа в сказці. *Бог и бессознательное*. Москва : Олимп, 1998. С. 227–282.
3. Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій: методичний посібник / З. Г. Кісарчук, Я. М. Омельченко, Г. П. Лазос, Л. І. Литвиненко... Царенко Л. Г. ; за ред. З. Г. Кісарчук. Київ : ТОВ «Видавництво «Логос», 2015. 207 с.
4. Карітас Івано-Франківськ : веб-сайт. URL: <https://www.facebook.com/caritas.ivanofrankivsk> (звернення 30.04.2022)

УДК 376

АСПЕКТИ ПЛАНУВАННЯ КОРЕКЦІЙНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ

Галущенко Вікторія,

кандидат педагогічних наук, доцент,
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені
К. Д. Ушинського»

Деменчук Олеся, магістрантка,

ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені
К. Д. Ушинського»

У статті розглядаються питання планування корекційно-виховної роботи з дітьми молодшого дошкільного віку з порушеннями психофізичного розвитку. Представлено короткий аналіз основних ланок розвитку дітей означеного віку.

Ключові слова: корекційно-виховна робота, молодший дошкільний вік, порушення психофізичного розвитку.

The article examines the nutritional planning of correctional and mental work with children of a young preschool age with impaired psychophysical development. A short analysis of the main lines of development of children of the aforementioned century is presented.

Key words: corrective and educational work, young preschool age, impaired psychophysical development.

Проблема стану умов сьогодення вимагає педагогів, вихователів, логопедів, батьків тощо пристосовуватися до нових умов надання корекційно-розвиваючої, реабілітаційної та компенсуючої допомоги дітям з порушеннями психофізичного розвитку. Особливо це стосується існуючих спеціальних дошкільних закладів компенсуючих типів, у яких вибудовано